

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

УДК 378.14:811.124

Іванна Ворона, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України”

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

У статті зазначено, що вивчення латинської мови є важливою передумовою професійного спілкування; проаналізовано одну з проблем при вивченні латинської мови – формування орфографічної грамотності як обов'язкового складника мовленнєвої культури майбутніх фахівців; окреслено основні аспекти формування орфографічної компетенції студентів-медиків у процесі вивчення латинської мови; вказано на типові орфографічні помилки, яких допускають студенти на початковому етапі вивчення латинської медичної термінології; виявлено необхідність засвоєння орфографії у навчальних вправах; подано систему вправ для підвищення орфографічної грамотності.

Ключові слова: компетенція, орфографічна компетенція, латинська мова, медична термінологія, система вправ.
Лит. 7.

Іванна Ворона, кандидат филологических наук, доцент кафедры иностранных языков
ГВУЗ “Тернопольский государственный медицинский университет имени И.Я. Горбачевского МОЗ Украины”

СИСТЕМА УПРАЖНЕНІЙ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ОРФОГРАФИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ МЕДИКОВ НА ЗАНЯТИЯХ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА

В статье указано, что изучение латинского языка является важной предпосылкой для профессиональных контактов; проанализировано одну с проблем при изучении латинского языка – формирования орфографической грамотности как обязательного складника речевой культуры будущих специалистов; окреслено основные аспекты формирования орфографической компетенции студентов-медиков в процессе изучения латинского языка; указано на типичные орфографические ошибки, которых допускают студенты на начальном этапе изучения латинской медицинской терминологии; выявлена необходимость усвоения орфографии в учебных упражнениях; подано систему упражнений для повышения орфографической грамотности.

Ключевые слова: компетенция, орфографическая компетенция, латинский язык, медицинская терминология, система упражнений.

**Ivanna Vorona, Ph.D. (Philology), Associate Professor of the Foreign Languages Department
State Higher Educational Institution
“Ternopil Horbachevskiy State Medical University of the Ministry of Health of Ukraine”**

THE SYSTEM OF EXERCISES FOR THE FORMATION OF THE ORTHOGRAPHIC COMPETENCE OF THE FUTURE MEDICAL WORKERS AT THE LESSONS OF LATIN

The article proves that the study of the Latin language is an important prerequisite for the professional communication. The article analyzes the formation of the orthographic literacy, which is one of the main problems appearing in the course of the studying of Latin, as an obligatory component of the communicative culture of future professionals. The author defines the main aspects of the formation of orthographic competence of medical students in the course of the study of Latin. The typical spelling mistakes, made by the students at the early stage of studying Latin medical terminology, are identified. The article reveals the necessity of mastering spelling in the training exercises. The system of exercises for the improvement of spelling literacy is suggested.

Keywords: a competence, the orthographic competence, Latin, the medical terminology, the system of exercises.

Постановка проблеми. Забезпечення конкурентоспроможності випускників вищих медичних закладів на вітчизняному та міжнародному ринках праці є можливим лише завдяки підвищенні якості підготовки медичних і фармацевтичних кадрів. Оволодіння будь-якою професією відбувається в процесі послідовного оволодіння професійною мовою, в тому числі і системою спеціальних понять та термінів, які складають її основу.

Сучасна медична термінологія – надзвичайно широка і складна система термінів. В ній налічується декілька сотень тисяч слів та словосполучень. Специфіка медичної термінології полягає у багатовіковому застосуванні латинської мови та термінів у професійній діяльності не тільки медичних фахівців, але й науковців всіх галузей знань.

Вивчення латинської мови у медичних вищих навчальних закладах обумовлене тим, що свідоме

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

оволодіння термінологією, неможливе без попереднього знайомства з фонетичними, орфографічними, граматичними, лексичними і словотвірними основами латинської мови. Вивчення латиномовної медичної термінології, безсумнівно, надзвичайно важливе, оскільки саме з її опанування й починається професійна освіта майбутнього медика [1, 78]. Чинні програми з латинської мови [3] визначають теоретичний і лексичний мінімум, завдяки якому студенти-медики досягають тих умінь і навичок, які будуть вдосконалюватися на наступних етапах оволодіння латинською медичною термінологією при вивченні клінічних дисциплін на старших курсах.

Під час навчання медичної термінології на заняттях латинської мови важливе місце відіграє орфографічна компетенція.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання формування орфографічної компетенції приділили увагу О. Біляєв, М. Вашуленко, Л. Симоненкова, М. Бардаш, Н. Шкурацяна, О. Караман, М. Николин, С. Яворська, С. Омельчук, О. Антончук, В. Вітюк, Н. Грона та ін. Проте, проблема формування орфографічної компетенції майбутніх медиків є малодослідженим явищем, що робить наше дослідження *актуальним*.

Мета статті полягає у створенні системи вправ для формування орфографічної компетенції студентів-медиків на заняттях латинської мови. Зважаючи на мету роботи, ставимо перед собою такі завдання: окреслити основні аспекти формування орфографічної компетенції студентів-медиків у процесі вивчення латинської мови; вказати на типові орфографічні помилки, яких допускають студенти на початковому етапі вивчення латинської медичної термінології; створити систему вправ для підвищення орфографічної грамотності майбутніх медичних працівників.

Виклад основного матеріалу дослідження. З опануванням фахівцем професійного мовлення розпочинається побудова системи загальних та професійних знань. Для вільного володіння усною та писемною формами професійного спілкування майбутні медичні працівники повинні вміти орфографічно грамотно написати і прочитати терміни [2, 185].

Орфографічна компетенція виявляється у “оволодінні системою правил, що визначають правопис слів згідно з усталеними нормами, та вмінні їх застосовувати” [4, 14]. Орфографічна компетенція є необхідною умовою грамотного письма.

Формування орфографічних навичок триває

весь період вивчення латинської мови паралельно з накопиченням лексичного запасу. Навчання орфографії має на меті оволодіння звуко-буквеними та букво-звуковими відповідностями та написання слів відповідно до правил орфографії латинської мови.

Починаючи вивчати латинську мову, студенти медичних ВНЗ стикаються з певними орфографічними труднощами, зумовленими такими аспектами: а) орфографічними особливостями самої латинської мови; б) уже сформованими орфографічними навичками, набутими студентами при вивченні рідної та однієї чи кількох західноєвропейських мов, що мимоволі призводить до помилкового написання латинських медичних термінів [6].

Оскільки за чинними програмами з навчальної дисципліни “Латинська мова та основи медичної термінології” на вивчення теми “Фонетика”, де, окрім алфавіту, розглядаються особливості правопису і вимови латинських медичних термінів відводиться лише дві години, студенти допускають безліч орфографічних помилок. Тому викладач повинен допомогти студентам на перших кількох заняттях засвоїти орфографічні правила на рівні автоматизму.

Усі труднощі правопису латинських медичних термінів, які ми спостерігаємо на заняттях, можна згрупувати таким чином:

Перша орфографічна складність пов’язана зі звуком [i], який графічно передається або латинською літерою i (cutis, spiritus, digitus) або літерою грецького походження y (Eucalyptus, dystrophia). Для уникнення помилок рекомендуємо студентам: 1) запам’ятати написання термінів з літерою y, які часто зустрічаються на практичних заняттях з навчальної дисципліни “нормальна анатомія”: cossux, lagynx, pharynx, lymphaticus та ін.; 2) вивчити і вміти розпізнавати терміни, до складу яких входять грецькі префікси та корені з літерою y: hyper-, hypo-, dys-, syn-/sym-, hydr-, oxy-, rug- (hyperglycaemia, dyspnoe, symbiosis, hydraemia) тощо.

Друга орфографічна складність пов’язана із звуком [e], який у латинській мові на письмі може позначатися або літерою e (vena, efferens) або дифтонгами ae (caecus), oe (oesophagus). Звертаємо увагу, що дифтонг ae найчастіше зустрічатися у кінці слова при відмінюванні іменників та прикметників першої відміни (порівняй: mixur – vesica → mixura – vesicae) та у фармацевтичних частотних відрізках, які інформують про наявність у складі лікарського засобу етилу чи етилену: Aethazolum.

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Рекомендуємо студентам запам'ятати окремі слова, у яких дифтонг *ae* знаходиться в корені слова: *aegrotus*, *Althaea*, *Crataegus* тощо. У латинській медичній термінології дифтонг *oe* зустрічається досить рідко: у терміні *oedema* та похідних від нього, у частотному відрізку *-oestr-*, який вказує на естрогенні препарати, що вміщують жіночі статеві гормони, (*Synoestrolum*); у прикметнику *coeruleus*, *a*, *um*, анатомічному терміні *oesophagus* та кінцевий терміноелемент грецького походження – *rrhoea* (*diarrhoea*).

Третя орфографічна складність пов'язана з дифтонгами *au* (*auris*), *eu* (*pleura*) та буквосполученнями *ngu* (*unguentum*), *su* (*suavis*). Під час аудіювання студент чує звуки [ав, ев, нгв, св] і, опираючись на рідну мову, намагається транскрибувати латинське слово, використовуючи приголосну *v*, що й призводить до орфографічних помилок. Звертаємо увагу студентів, що в латинській мові немає жодного прикладу, коли б кінцевий звук [в] у сполученнях *ав, ев, нгв, св* позначався приголосною літерою *v*;

Четверта орфографічна трудність пов'язана із звуком [з]: в інтервокальній позиції він передається літерою *s* (*centum*, *dosis*), а в словах грецького походження – літерою *z* (*zygoma*). Найчастіше літера *z* зустрічається при вивченні фармацевтичної термінології при частотних відрізків *-azo-*, *-azol-*, *-azin-*, *-azid-*, що вказує на наявність атому азоту (*Aminazinum*, *Norsulfazolium*).

П'ята орфографічна складність пов'язана із звуками [ф, т, р], оскільки вони можуть передаватися графічно латинськими приголосними *f, t, r* або диграфами *ph, th, rh*. Основна підказка – етимологічна характеристика терміна, адже диграфи зустрічаються у словах грецького походження.

Шоста орфографічна складність пов'язана із буквосполученням *-ti*, яке в позиції перед голосним слід вимовляти [-ці]: *articulatio*, *solutio*, *substantia*.

Студенти мають певні проблеми з написанням термінів, де чується звук [кс], забуваючи латинський алфавіт, в якому чітко зазначається, що літера *x* є складною літерою і використовується для передачі двох українських звуків [к+с]; вимовляється [кс] у будь-якій позиції і тільки в окремих словах (*exitus*, *exemplar*) в інтервокальній позиції чується вимова [кз].

Труднощі виникають при написанні звука [к]. Потрібно звернути увагу студентів, що грецька літера *k* зустрічається в медичній термінології рідко, переважно у словах грецького походження перед голосними *e, i, u* (*keratitis*, *skeleton*) та у номенклатурній назві хімічного елемента *Kalium*.

В усіх інших випадках звук [к] передається на письмі літерою [с]: *oculus*, *caries*, *acutus* тощо.

У роботі над орфографією можемо виділити такі етапи: 1) Засвоєння типових, регулярних звуко-буквених відповідностей за правилами читання та письма; 2) Ознайомлення з правилами читання. Вивчаючи правила читання голосних у різних позиціях і поєднання приголосних, що передають певний звук, студенти одночасно засвоюють і зворотні зв'язки – букво-звукові; 3) Вправлення в записуванні слів [7].

На початковому етапі вивчення латинської мови необхідно закласти міцні основи графічних та орфографічних навичок, що забезпечить студентам можливість правильно записувати терміни. На перших заняттях (теми "Латинський алфавіт. Фонетика. Наголос"), незважаючи на те, що інформація досить об'ємна, провідна роль відводиться механічному запам'ятовуванню особливостей правопису, але й тут треба привчати студента розрізняти орфограми, порівнювати звуко-літерну характеристику греко-латинських та українських термінів, формувати орфографічну увагу і практикувати навички роботи на дошці та робочому зошиті [6]. Успішний розвиток мовленнєвих умінь письма зумовлюється якістю сформованих навичок техніки письма, а для цього на кожному занятті латинської мови необхідно регулярно виконувати письмові вправи. У домашньому завданні також має бути наявна хоча б одна письмова вправа [5, 214].

Вивчення орфографії латинської мови нерозривно пов'язано з роботою над вимовою термінів, правильним їхнім наголошенням, розумінням значення морфем, морфологічної форми слова і вимагає чіткого дотримання ustalених норм правопису.

У навчанні орфографії можна виділити дві підгрупи вправ: до першої групи входять вправи на списування (виписування) і дописування; до другої – вправи для запису на слух (диктанти різних видів). У першій підгрупі вправ розрізняють просте та ускладнене списування підкреслюванням певних графем, з групуванням слів за певними ознаками тощо.

Наведемо систему вправ для формування орфографічної компетенції на заняттях латинської мови:

Вправи на списування (виписування):

1. *Визначити правильний варіант правопису поданих слів:*

1) rh...zoma	5) H...drargyrum
2) off...cina	6) salic...licus
3) Glyc...rrhiza	7) H...ppophaë
4) G...nseng	8) I...quor

**СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ**

9) ac...dum 10) ph...totherapia

Відповіді: а) [y] – в) [i] –

2. *Випишіть терміни, погруппувавши їх за наявністю дифтонгів: aegrótus, oedéma, Eucalýptus, aethýlicus, Álœ, haema, ausnultátio, tinctúrae, praeparátum, eúrnoë, aequális, Aether, áuris, Kalánchoë, àër, Aesculápius, audíre, pneumonia, Foenículum, naévus, paedíater, aēneus, pnoë, aërosólum, aétas, Aúrum, Hippórphaë, oesóphagus.*

3. *Випишіть терміни у стовпчики, виокремивши слова, у яких приголосний с вимовляється як звук [ц] та [к]: céntum, cólor, lac, salicylicus, cíto, Cítus, coéna, Cúprum, médicus, médici, céra, scátula, sácculus, Rícinus, baccae, decóctum, vaccínium, báccis, bácca, ácidum, coeruleum, Tetracyclínium, caécum, Cacáo, crísta, vaccinátio, ascítes, páncreas, recúrrens, cavérna, bacca.*

4. *Прочитайте слова, поясніть вимову приголосного s: Sáccharum, sápiens, scríbere, secúndus, sinapísáta, mássa, sterilisáre, organísmus, mensális, úsus, súccus, dósis, Gínseng, Súlful, Artemísia, fúscus, gelatinósus, dens, spíssus, consílium, cáusa, cariósus, fissúra, prísma, adipósus, exténsor, erósió, petrósus, strabísmus, incisívus, venósus, búrsa, cytoplásma.*

5. *Прочитайте слова, зверніть увагу на вимову буквосполучень ngi, su, qi: língua, sánguis, únguis, sánguifer, língua, unguéntum, Sanguisórba, triangularis; consuetúdo, ádeps suíllus, súo, súus, suávis, exsudátum, sudorífer, consuécere; líquor, quínque, squáma, quántum sátis, quártus, Quérnus, quadrátus, áqua, líquidus, quadriceps.*

6. *Прочитайте слова, дотримуючись правил вимови буквосполучення ti: auscultátio, circulátio, operátio, míxtio, óstium, combústio, solútio, fúctio, tibia, Tília, béstia, dens sapiéntiae, digéstio, Liquirítia, sterilisátio, implantátio, constítuens, innervátio, malignisátio, vestibulum, periostítis.*

7. *Прочитайте слова, поясніть правила вимови звуків z, x: córtex, Orýza, exsiccare, exéplum, Echinópanax, mixtúra, Taráxacum, axúngia, exácte, extráctum, elixír, exsudátio, oxydulátus, maxílla, Fílix, rádix, fléxio, éxitus, áxis, méninx, dúplex, hállux, póllux, óxydum, lex; Aethazólum, eczéma, Zíncum, zygomáticus, influénza, zoológia, zóster, trapezoideus, horizontális, bénzoë.*

8. *Запишіть слова, вставивши пропущені букви с або k, при потребі використовуйте словник: ...osta, .. uprum, inje...tio, je...ur, ju...unde, Foeni...ulum, ...auda, ...aput, ...utis, ...rus, ...aecus, ...eratoma, ...alium, ...al...ium, ...alanchoë, ...efir, ...acao, extra...tum, ...ortex, Eu...alyptus, ...u...urbita, ...apsula, ...eratinosus, tin...tura,*

...onservatus, medi...ina.

9. *Запишіть слова, вставивши пропущені голосні і або у: H...drosis, brach...algia, ox...datio, ac...dum, s...mph...sis, m...cosis, solut...o, d...sepsia, h...pergl...caemia, rh...zoma, C...clopropanum, Kal...um, Z...ncum, P...oc...dum, p...lula, p...retrum, s...mplex, c...stitis, c...tologia, m...xtura, m...elographia, ph...totherapia, cerv...x, ph...siologia, h...potonia, m...od...strophia, h...sterorrhagia, sp...r...tus.*

10. *Запишіть слова, вставляючи пропущену букву e або дифтонги ae, oe: Dí...ta, gangr...na, ad...ps, c...na, th...rapia, ...grotus, ap...x, ...xtractum, ...thylicus, ...dema, an...mia, ...czema, d...puratus, c...rvix, F...niculum, Alth...a, an...mia, ...ther, h...maorrhagia, c...rebrum, p...diater, hum...rus.*

11. *Запишіть слова, вставляючи пропущені букви t або th: ...orax, ...uberculum, u...erus, gu...a, ...ela, ar...ritis, phy...o...erapia, ...yropharyngeus, dys...rophia, os...ium, ...abule...a, hypo...ermia, hyper...onia, cy...ologia, ae...er, capu..., ver...ebra, absin...ium, mix...io, ...inctura, ...ermometerum.*

12. *Запишіть слова, вставляючи пропущені букви ph або f: ...acies, ...os...orus, ...enolum, dys...agia, ...errum, Sul...ur, ...lavum, oeso...agus, ...ysiologia, ...ytotherapia, ...rigidus, ...iliso...us, em...ysema, ...arynx, ...issura, ...oramen, ...emur, super...icies.*

13. *Знайдіть та перекладіть слово, яке відрізняється за вимовою від інших:*

Lac – Camphora – Cito – Cuprum – Cortex

Sapiens – Unus – Systema – Dosis – Secundus

Aër – Paediater – Gangraena – Aether –

Praeparatum

Unguentum – Lingua – Sanguis – Inguinalis – Angulus

Наведемо приклад вправи для запису на слух (диктант):

1. *Напишіть латинськими буквами слова: гідрогеніум, ліквор, квінке, хлоралюм, гідратум, оксіпрогестеронум, сангвісорба, ехінопанакс, фенобарбіталюм, ад'юванс, аускультацио, екур, ксероформіум, баціллюс, кверкус, сімплекс, мікстура, екземпляр, маяліс, ляксанція, аква, кохлеар, плянтаго, майор, дозіс, солюціо, ляк, цінкум, йодоформіум, хамомілля, фосфорус, феррум, реум, кальціум, мента, цера, кауза.*

Висновки. Для відпрацювання практичних навичок орфографії ефективними вважаємо вправи на письмову фіксацію термінів з поясненням їхніх орфографічних особливостей. Такі завдання можуть бути навчальними, коли студентам пропонується записати невідомий для них термін і підкреслити наявні орфограми, прослухавши вимову викладача, або

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

контролюючими, коли проводяться лексичні диктанти, які переслідують дві мети: перевірити ступінь засвоєння рекомендованого лексичного мінімуму і вміння графічно правильно зафіксувати його на папері. Орфографічна грамотність може бути досягнута тільки завдяки численним письмовим вправам різного ступеню складності та звернення уваги на допущених орфографічних помилках з детальним неодноразовим роз'ясненням правил упродовж всього періоду вивчення латинської мови. Формування орфографічної компетенції відбувається за умови постійного поєднання основних чинників засвоєння фонологічної системи латинської мови: зорове сприймання (аудиторне виконання вправ на дошці, виконання усних вправ з опорою на навчальний посібник, підручник чи дидактичний матеріал), морфологічне усвідомлення (знання фонетичних та граматичних правил), розвиток моторно-рухової пам'яті (записування термінів у робочому зошиті, на дошці, виконання домашнього завдання у письмовій формі). Усе це у комплексі сприяє виробленню навичок автоматизму щодо графічного зображення латинських медичних термінів.

1. Ворона І.І. Роль латинської мови у формуванні термінологічної компетентності майбутніх медиків / І.І. Ворона // *Медична освіта*, 2015. – Вип. 4. – С. 77 – 79.

2. Ворона І.І. Термінологічна компетентність

студентів-медиків: теоретичний аналіз ключових дефініцій / І.І. Ворона // *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: Серія “Педагогіка і психологія”*. – Вінниця, 2015. – Вип. 43. – С. 184 – 187.

3. Латинська мова. Програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних закладів освіти III – IV рівнів акредитації. Спеціальності: 7.110101 “Лікувальна справа”, 7.110104 “Педіатрія”. 7.110105 “Медико-профілактична справа”. – Київ, 2005.

4. Мацько Л.І. Культура української фахової мови / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2007. – 360 с

5. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.

6. Синиця В. Профілактика типових помилок при навчанні першокурсників орфографічної грамотності на практичних заняттях з латинської мови.

7. Удод Т.Г. Формування іншомовних орфографічних навичок молодших школярів: тенденції та інновації [Електронний ресурс] / Т.Г. Удод // *Вісник психології і педагогіки*. – 2013. – № 11. Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/Удод_Т.Г._Формування_іншомовних_орфографічних_навичок_молодших_школярів:_тенденції_та_інновації

Стаття надійшла до редакції 14.12.2016

7 січня – Різдво Христове

“Нова радість стала,
Яка не бувала
Над вертепом звізда ясна
Увесь світ засіяла...”

7 січня особлива духовна радість обіймає кожного з нас, бо цей день – незвичайний. Ми прославляємо одну з найвеличніших подій Священної історії щирим і сповненим радості привітанням: “Христос рождається – славіте Його!”

Різдво Христове належить до великих християнських, так званих дванадцятих свят, які церква відзначає особливо урочисто. За біблійними свідченнями цього дня народився Син Божий – Ісус Христос, якому люди поклоняються вже два тисячоліття.

Пославши свого Сина на землю, Бог-отець намагався показати людству важливість любові, добра, співчуття та взаєморозуміння між людьми. День народження Ісуса Христа – найбільш широко шанований день народження у світі. Люди різних соціальних верств, матеріального становища, переконань і поглядів не минають це свято своєю увагою.

